(יג) [יב] (קנו) (וּבָזֶה הַתֵּל * הֲרֵי (קנז) כְּמִחִיצָה) (בית יוסף)*) :

שסד דִּין מָבוֹי הַמְפֻלָּשׁ וְעָשׂוּי כְּנֶגֶד. וּבוֹ ה' סְעִיפִים:

א (א) * [א]מָבוֹי הַמְפֻלָּשׁ בִּשְׁנֵי רָאשָׁיו לִרְשׁוּת הָרַבִּים, אוֹ צַד אֶחָד לִרְשׁוּת הָרַבִּים וְצַדּוֹ הַשֵּׁנִי לְכַרְמְלִית, הַגָּהּ: אוֹ שְׁנֵי רָאשָׁיו פְּתוּחִין לְכַרְמְלִית (ריב"ש סימן ת"ה), (ב) צָרִיךְ צוּרַת הַפֶּתַח מִכָּאן וְלָחִי אוֹ קוֹרָה מִכָּאן. [ב]אֲבָל אִם צַדּוֹ אֶחָד פָּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים (ג) * וְצַדּוֹ הַשֵּׁנִי לְחָצֵר * שֶׁאֵינָהּ מְעֹרָבֶת, * אֵין צָרִיךְ אֶלָּא לָחִי אוֹ קוֹרָה בִּשְׁנֵי רָאשָׁיו. הַגָּהּ: [ג]וְכָל זֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ תְּנָאִים הַמְבֹאָרִים לְעֵיל סִימָן שס"ג סָעִיף כ"ו בְּדִין מָבוֹי, (ד) אֲבָל אִם אֵינוֹ רַק כְּחָצֵר צָרִיךְ תִּקּוּן חָצֵר מִשְּׁנֵי צְדָדָיו: **ב** (ה) [ג]רְשׁוּת הָרַבִּים עַצְמָהּ אֵינָהּ נִתֶּרֶת (ו) אֶלָּא בִּדְלָתוֹת, וּסְמ"ק (רסב) בַּהֲגָהוֹת. ג מִפְרָשׁ בְּבָרַיְיתָא וּגְמָרָא שֶׁצִּיַּנְתִּי לְעֵיל.

*) (וְכָל אַמּוֹת דְּצְרִיכִין בְּאַמָּה שִׁשָּׁה, אֶלָּא לְפָעָמִים שׁוֹחֲקוֹת וְלִפְעָמִים עֲצֻבוֹת בְּאֹפֶן שֶׁיְּהֵא לְחֻמְרָא).

א עֲרוּכִין ו' (ע"א-ע"ב) בְּרַיְיתָא וּגְמָרָא וּכְתַנָּא קַמָּא הָרַי"ף (ב.) הָרא"ש (סי' ח) וְהָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק י"ד (הל' ג, יט). ב טור וּסְמ"ק (רסב) בַּהֲגָהוֹת.

בַּאֵר הַיטֵב

לו (יג) וּבָזֶה. וְאִם כָּל הָעִיר מֻקָּפֶת תֵּל וְאַחַר כָּךְ בָּנוּ בָּהּ בָּתִּים, אָסוּר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן סָעִיף ב'. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ק לט). וְעַיֵּן שוּ"ת אֲמוּנַת שְׁמוּאֵל סִימָן מ' אִם חָרִיץ סָבִיב לָעִיר רָחָב אַרְבָּעָה וְעָמֹק עֲשָׂרָה, מַתִּיר לְטַלְטֵל עַל יָדוֹ, עַיֵּן שָׁם, וְכֵן כָּתַב חָכָם צְבִי סִימָן ד':

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

לו (יב) וּבָזֶה. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּאֲמוּנַת שְׁמוּאֵל סִימָן מ' בְּנִסְתָּם הֶחָרִיץ עַל יְדֵי עָפָר וּצְרוֹרוֹת אִם אֵין הִסְתֹּמֶת עוֹלָה בְּיוֹתֵר מֵעֲשָׂר אַמּוֹת הֲרֵי הוּא כְּפָתוּחַ וְאֵינוֹ אוֹסֵר, אֲבָל אִם הוּא יוֹתֵר עֶשֶׂר אַמּוֹת הֲרֵי הוּא כִּסְגוּר"ת וְעַיֵּן בְּשוּ"ת חָכָם צְבִי סִימָן ה' שֶׁדִּין עִיר הַמֻּקָּפֶת חָרִיץ עָמֹק עֲשָׂרָה וְרָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים כְּעִיר הַמֻּקָּף לְטַלְטֵל מִכָּאן וּמִכָּאן וְלָכֵן הַתִּיר לְטַלְטֵל בְּעִיר הָאג עַיֵּן שָׁם, וְכֵן כָּתַב גַּם כֵּן בְּתִשְׁבֹּרֶת אֹהֶל יַעֲקֹב סִימָן ע"ג בְּהָתֵּר הַשִּׁלְטוּל בְּעִיר הָאג, אַךְ כָּתַב, יֵשׁ שָׁם גְּשָׁרִים שְׁעוֹבְרִים עֲלֵיהֶם מִצַּד זֶה לְצַד אַחֵר שֶׁל כַּרְמְלִית, וְהַתִּיר בְּעִנְיַן שֶׁלֹּא יִהְיוּ הַגְּשָׁרִים קְבוּעִים בַּמִּסְמְרוֹת אוֹ בְּבִנְיָן כִּי אִם מְשֻׁלְטָלִים וְנִשָּׂאִים בְּכָל עֵת וּבְכָל זְמַן שִׁיִּצְטָרְכוּ לְהַגְבִּיהַּ בְּשֶׁלְשְׁלָאוֹת וְהֵמָּה כְּמוֹ רְאוּיוֹת לִנְעֹל, שֶׁעַל יְדֵי הַגְבָּהָתָם תִּהְיֶה הָעִיר נְעוּלָה וּמְסֻגָּפֶת, וַאֲפִלּוּ אִם הָיוּ קְבוּעִים מִכָּל מָקוֹם יֵשׁ צוּרַת הַפֶּתַח בְּאֶמְצַע הַגְּשָׁרִים וְכֵיוָן שֶׁרֹאשָׁהּ הַפָּרִיץ הוּא לְכַרְמְלִית סְגִי בְּצוּרַת הַפֶּתַח, וְלָכֵן גַּם כֵּן בְּתִשְׁבֹּרֶת אֹהֶל יַעֲקֹב אִם הַגְּשָׁרִים שָׁאֵין קְבוּעִים נִסְתָּפְקוּ בְּמִסְתַּם הַפֶּתַח מִכָּל צַד וּבְכָל זֶה לְכַרְמְלִית הוּא דְּמִי וְלִשְׁיֵר שָׁם שִׁיּוּר בְּלִתִּי צָרוּךְ רְשׁוּת וְצָרוּךְ וּלְשֵׁיר שָׁם שִׁיּוּר בְּלִתִּי צָרוּךְ לְהַכְרִא מַתַּר בְּטַלְטוּל, וְעַיֵּן שָׁם בְּאַפְלּוּ אִם הַגְּשָׁרִים שָׁאֵין קְבוּעִים נִסְתָּפְקוּ בְּמִסְתַּם מִכָּל

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וְכוּ': (קנו) וּבָזֶה הַתֵּל וְכוּ'. וְאִם כָּל הָעִיר מֻקָּפֶת תֵּל (קמט) וְאַחַר כָּךְ בָּנוּ בָּהּ בָּתִּים, אָסוּר, דְּלֹא הֲוֵי מָקוֹם לְדִירָה וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן שנ"ח סָעִיף ב'. וְעַיֵּן שָׁם סָעִיף ח' דַּאֲפִלּוּ בָּנָה מְחִצּוֹת גְּבוֹהוֹת עֲשָׂרָה עַל הַתֵּל, לֹא מַהֲנֵי. (קמט) וְאִם הַתֵּל הָיָה פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים וְהִשְׁלִים עַד עֲשָׂרָה טְפָחִים, מַהֲנֵי, דְּזֶה הַהֶקֵּף הֲוֵי מָקוֹם לְדִירָה, דְּנַעֲשָׂה אַחַר שֶׁנִּבְנָה הָעִיר, וְעַל כֵּן יָכוֹל לְתַקֵּן אֲפִלּוּ אִם הָיָה הַתֵּל סָבִיב הָעִיר כֻּלּוֹ, (קמג) דְּהֵיְינוּ שֶׁיִּפְחוֹת מֵהַתֵּל בְּשֶׁטַח יוֹתֵר מֵעֲשָׂר אַמּוֹת בָּרֹחַב עַד שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּגַבֵּהּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, דְּזֶה חָשׁוּב כְּפִרְצָה, וְאַחַר כָּךְ יַשְׁלִים זֶה הַשִּׁעוּר וּבָזֶה מֻהֲנֵי וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן שנ"ח סָעִיף ב' עַיֵּן שָׁם: (קנז) כְּמִחִיצָה. וְאִם יֵשׁ סָבִיב הָעִיר חָרִיץ עָמֹק עֲשָׂרָה טְפָחִים וְרָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים דְּהֲוֵי כְּמִחִיצָה וְנִסְתָּם הֶחָרִיץ עַל יְדֵי עָפָר וּצְרוֹרוֹת, (קמד) אִם אֵין הַסְּתִימָה עוֹלָה יוֹתֵר מֵעֲשָׂר אַמּוֹת הֲרֵי הוּא כְּפָתוּחַ וְאֵינוֹ אוֹסֵר, אֲבָל אִם הוּא יוֹתֵר מֵעֲשָׂר אַמּוֹת הֲרֵי הוּא כְּפָרְצָה:

א (א) מָבוֹי הַמְפֻלָּשׁ וְכוּ'. וּמַיְרֵי שֶׁאוֹתוֹ הַמָּבוֹי לֹא הָיָה בָּרָחְבּוֹ שִׁעוּר רְשׁוּת הָרַבִּים. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן שמ"ה סָעִיף ח' וְט' וּבְמִשְׁנָה בְּרוּרָה שָׁם: (ב) צָרִיךְ צוּרַת הַפֶּתַח וְכוּ'. וְהַסַּעַם, (ס) דְּעַל יְדֵי צוּרַת הַפֶּתַח נַעֲשָׂה כְּסָתוּם בְּמִחִיצָה מַהֲהוּא צַד וְהֲוֵי כְּמָבוֹי סָתוּם מְשֻׁלּוֹשָׁה צְדָדִין וְסַגִּי בְּצַד הַשֵּׁנִי בְּלָחִי אוֹ קוֹרָה: (ג) וְצַדּוֹ הַשֵּׁנִי לְחָצֵר וְכוּ'. דְּכֵיוָן דְּהֶחָצֵר יֵשׁ לוֹ מְחִיצוֹת הֲרֵי אֵין הַמָּבוֹי מְפֻלָּשׁ וְאֵין צָרִיךְ צוּרַת הַפֶּתַח אֶלָּא לָחִי (ג) אוֹ קוֹרָה כְּדֵי לְחַלֵּק בֵּין דִּיּוּרֵי הֶחָצֵר לַמָּבוֹי שֶׁלֹּא יַאסְרוּ אֵלּוּ עַל אֵלּוּ. (ג) [ג]וְיֵשׁ מַחְמִירִין דְּדַוְקָא לָחִי לְצַד הֶחָצֵר בָּעֵינַן וְלֹא קוֹרָה. (ד) וְכָל זֶה כְּשֶׁהֶחָצֵר אֵינָהּ רְגִילָה בְּמָבוֹי זֶה כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ לָהּ פֶּתַח לְמָבוֹי אַחֵר, אֲבָל אִם הִיא רְגִילָה בּוֹ מִכְּבָר, אֲפִלּוּ צוּרַת הַפֶּתַח וּדְלָתוֹת אֵינָן מוֹעִילוֹת לְהַתִּיר שָׁם אִם לֹא נִשְׁתַּתְּפָה מָבוֹי זֶה עִם שְׁאָרֵי הַחֲצֵרוֹת הַפְּתוּחוֹת לוֹ, וְאִם נִשְׁתַּתְּפָה בּוֹ אֵין צָרִיךְ לְעָרֵב כְּלָל כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן שפ"ו סָעִיף ט): (ד) אֲבָל אִם אֵינוֹ וְכוּ'. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, כְּשֶׁאֵין לְהַמָּבוֹי תְּנָאִים הַמְבֹאָרִים לְעֵיל מִמֵּילָא דְּהֵינוּ רַק כְּחָצֵר, וְעַל כֵּן אֲפִלּוּ אִם הָיָה מְפֻלָּשׁ מִשְּׁנֵי צְדָדָיו לִרְשׁוּת הָרַבִּים (ה) וְרַבִּים נִכְנָסִין דֶּרֶךְ אוֹתוֹ הֶחָצֵר לִרְשׁוּת הָרַבִּים אֵין צָרִיךְ רַק תִּקּוּן חָצֵר מִשְּׁנֵי צְדָדִין דְּהֵינוּ מִכָּל צַד שְׁנֵי פַּסִּין אוֹ פֶּס רֹחַב אַרְבָּעָה: **ב** (ה) רְשׁוּת הָרַבִּים עַצְמָהּ. דְּהֵינוּ רְחוֹבוֹת וּשְׁוָקִים הָרְחָבִים שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה וּמְפֻלָּשִׁים מִשָּׁעַר לְשָׁעַר וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן שמ"ה סָעִיף (ו') [ז], וְעַיֵּן שָׁם בְּסָעִיף ח' וְט' דְּיֵשׁ עוֹד מִינֵי רְשׁוּת הָרַבִּים: (ו) אֶלָּא בִּדְלָתוֹת. מִכָּאן (ו) וּמִכָּאן, דְּעַל יְדֵי זֶה נַעֲשֵׂית כְּחָצֵר שֶׁל רַבִּים, אֲבָל צוּרַת הַפֶּתַח לֹא מְהַנֵּי [אֲפִלּוּ אִם יַעֲשֵׂהוּ מִשְּׁנֵי צְדָדָיו], (ז) [ד]וְיֵשׁ פּוֹסְקִים דְּסִבְירָא לְהוּ דְּסַגִּי בִּדְלָת מִצַּד

בַּאוּר הַלָּכָה

לו * הֲוֵי בְּמִחִיצָה. [א]עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם מַה שֶּׁכָּתַב בְּסָעִיף קָטָן מ' דְּלְהַתּוֹסְפוֹת (כב: ד"ה דילמא) אִם רַבִּים בּוֹקְעִים בּוֹ מִבַּטְלֵי מְחִיצְתָא כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ עֲשׂוּיָה בִּידֵי אָדָם, וְלֹא הֶעֱתַקְתִּיו בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה, דְּכָמָה אַחֲרוֹנִים חוֹלְקִין בָּזֶה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל בְּסָעִיף כ"ט בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק קיח) עַיֵּן שָׁם. וְגַם מַה שֶּׁכָּתַב דְּאָפְשָׁר דְּלְעִנְיַן בְּקִיעַת רַבִּים לֹא מִקְרֵי פְּחוֹת מִשִּׁשִּׁים רִבּוֹא לֹא נִיחָא לְהוּ לְהָאַחֲרוֹנִים בָּזֶה, עַיֵּן תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת (ס"ק פב):

א * מָבוֹי הַמְפֻלָּשׁ וְכוּ'. **עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה שֶׁלֹּא הָיָה [בָּרְחָבוֹ] שִׁעוּר רְשׁוּת הָרַבִּים דְּהֵינוּ פָּחוֹת מִשֵּׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה, כֵּן כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים. וּמַה דְּמִהַנֵּי בְּצַד הַשֵּׁנִי לְחִי מֵיירֵי שֶׁעוֹשֶׂה לְחִי רָחָב עַד שֶׁיִּתְמַעֵט בְּיוֹתֵר מֵעֲשָׂר אַמָּה** [תּוֹסָפוֹת (ו. ד"ה ולחי)]:

* וְצַדּוֹ הַשֵּׁנִי לְחָצֵר וְכוּ'. **עַיֵּן מְשְׁנָה בְּרוּרָה. וּמִכָּל מָקוֹם כְּשֶׁהוּא מְפֻלָּשׁ מִצַּד אֶחָד לְקַרְפַּף יוֹתֵר מִבֵּית שְׁאַיִן שֶׁלֹּא הַקֵּף לְדִירָה, דְּהֵינוּ כְּפִתּוּחַ לְכַרְמְלִית** [פְּרִי מְגַדִּים (מש"ז סק"א)]:

* שֶׁאֵינָהּ מְעֹרָבֶת. עַיֵּן בְּט"ז (סק"א) שֶׁכָּתַב דְּכְּמְעֹרָבֶת אֵין צָרִיךְ שׁוּם תִּקּוּן לְצַד הַחָצֵר וַהֲיְינוּ אֲפִלּוּ בְּלֹא נִשְׁתַּתְּפוּ עִם בְּנֵי הֶמָּבוֹי, דְּבִנְשְׁתַּתְּפוּ, אֲפִלּוּ כְּשֶׁהֶחָצֵר אֵינָהּ מְעֹרָבֶת אֵין צָרִיךְ אֲפִלּוּ לְלָחִי, **וּבְאוּר הַגְּרַ"א הוֹכִיחַ מִסִּימָן שס"ג** סָעִיף ל"א לְהַפֵּךְ, **דְּדַוְקָא כְּשֶׁאֵינָהּ מְעֹרָבֶת שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְטַלְטֵל בִּבְנֵי עַצְמָם מֵחֲמַת חֶסְרוֹן הֶעָרוּב, אֲבָל אִם הֵם יְכוֹלִים לֶאֱסֹר עַל בְּנֵי הַמָּבוֹי כְּשֶׁעֲשׂוּ לָחִי, אֲבָל אִם הִיא מְעֹרָבֶת, דְּמַהֲרִין לְטַלְטֵל בִּבְנֵי עַצְמָם, אוֹסְרִים אֵלּוּ עַל אֵלּוּ עַד שֶׁיִּשְׁתַּתְּפוּ יַחַד עִם בְּנֵי הַמָּבוֹי אוֹ יַעֲשׂוּ תִּקּוּן חָצֵר כְּדִין דְּהֵינוּ שְׁנֵי פַּסִּין מִשְּׁנֵי הַצְּדָדִין אוֹ פֶּס אֶחָד רֹחַב אַרְבָּעָה**, וְכֵן מְצַדֵּד גַּם כֵּן בְּפֶרִי מְגַדִּים עַיֵּן שָׁם:

* אֵין צָרִיךְ אֶלָּא לָחִי אוֹ קוֹרָה וְכוּ'. עַיֵּן בְּמַאמַר מָרְדְּכַי (סק"א) שֶׁכָּתַב

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(קמט) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ק לט) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (קמג) פְּרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק לט):

(קמג) פְּשׁוּט: (קמד) שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ק יב) בְּשֵׁם אֲמוּנַת שְׁמוּאֵל (סק"ק יב):

א (ס) אַחֲרוֹנִים: (ג) ט"ז (סק"א) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"א) שֶׁמְּסַכִּימִים לְפְסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, וְכֵן מַשְׁמַע מִבַּאוּר הַגְּרַ"א שֶׁהוּא כָּתַב שֶׁלְּחִלֵּק דְּיוֹרִין שֶׁלֹּא יַאסְרוּ אֵלּוּ עַל אֵלּוּ דֵּי בְּלָחִי אוֹ קוֹרָה: (ג) בַּ"ח וְהוּבָא בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"א):

(ס) הַגְּרַ"ז (סעיף א) בְּשֵׁם הַתּוֹסָפוֹת (ז: ד"ה דאי): (ס) גְּמָרָא (ח.): **ב** (ו) הָרִי"ף (ב.) וְהָרא"ש (פ"א ס"ח) וְרַשְׁ"י (ו: ד"ה חייבים) וְהָרוֹקֵחַ (סי' קנג), וּקְצָת מַשְׁמַע כֵּן גַּם מְרִיאַ"ז (שלטי הגיבורים ב. אות א): (ז) הָרַשְׁבָּ"א (עבוה"ק ש"ב ס"א) וְרִיטְבָ"א (ו: ד"ה ופרכינן) וְכֵן מַשְׁמַע דַּעַת ר"י בְּתוֹסְפוֹת דַּף ו' עַמּוּד ב' דִּיבּוּר הַמַּתְחִיל וְהָאֲמַר רַבָּה:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו"ע הרב (סמ"ב) נקט כהמג"א [וחידש שם דרק מדרבנן אינה מחיצה ומדאורייתא אפילו אם בוקעים בו רבים הוי מחיצה]. וגם לענין ס' ריבוא נקט כהמג"א. **ב]** ובשו"ע הרב (ס"ג) פסק: ומבואות שלנו אע"פ שדינם כחצר שאינן ניתרין בלחי וקורה הואיל ואין בתים וחצירות פתוחים לה כראוי, מכל מקום לענין פילוש אינם כחצר אלא כמבוי המפולש שצריך צורת הפתח מכאן ולחי או קורה מכאן ולא די להם בתיקון החצר מכאן ומכאן הואיל ולעולם הם קרובים להר"ר או לכרמלית יותר מהחצר וכו'. **ג]** ובשו"ע הרב (ס"א) פסק שלענין הלכה יש להקל, שבדברי סופרים הלך אחר המיקל. **ד]** ובשו"ע הרב (ס"ד) מצריך דלתות מב' הצדדים.

עוז והדר - Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

ד הָרִי"ף (כ.) וְהָרֹא"שׁ (פ"א ס"ח). ה הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק י"ז (ה"י) מִפּוֹגְיָא דְגַמָּרָא שָׁם (ו.) אֵלִיבָּא דְּרַב נַחְמָן וְכָתַב הָרַב הַמַּגִּיד שֶׁכֵּן עִקַּר. ו שָׁם (ו.) כְּרַב וּכְפַרְוִשׁ רַש"י וְכֵן הִסְכִּימוּ הַתּוֹסָפוֹת (ד"ה רב) וְרֹא"שׁ (פ"א ס"ח). ז כָּזֶה ☜

* ד**וְהוּא** (ז) **שֶׁנִּנְעָלוֹת בַּלַּיְלָה.** (ח) ה**וְיֵשׁ** אוֹמְרִים אַף עַל פִּי שֶׁאֵין נִנְעָלוֹת אֲבָל צָרִיךְ **שֶׁיִּהְיוּ רְאוּיוֹת לִנָּעֵל, שֶׁאִם הָיוּ מְשֻׁקָּעוֹת בְּעָפָר מְפַנֶּה אוֹתָן וּמְתַקְּנָן שֶׁיִּהְיוּ רְאוּיוֹת לְנָעֵל.** * **וַאֲחַר שֶׁעָשָׂה לָהּ תִּקּוּן דְּלָתוֹת, חֲשׁוּבָה כָּלָה כְּחָצֵר אַחַת וְאֵין מְבוֹאוֹתֶיהָ צְרִיכִין תִּקּוּן:** ג ו**מָבוֹי** (ט) **עָקֹם כְּמִין** ז**דָּלֶ"ת,** * **דֵּינוֹ** (י) **כְּאִלּוּ הָיָה** (כ) [א] **מְפֻלָּשׁ בְּעַקְמִימוּת** * **וְצָרִיךְ צוּרַת פֶּתַח** (יא) **בְּעַקְמִימוּתוֹ וּבִשְׁנֵי רָאשָׁיו לְכָל אֶחָד לָחְיֵי אוֹ קוֹרָה, אוֹ**

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

מָקוֹם רְאוּיוֹת לִנָּעֵל מִקְרֵי עַל יְדֵי הַבְּהֵמָה הַנִּשְׁרִים, וּמְגִירַת הַמַּפְתֵּחַ אֵינוֹ קָבוּעַ אֶלָּא עֲרַאי, וְלֹא דָּמֵי לִמְשֻׁקָּעוֹת בְּעָפָר דְּמֵחֲשַׁב מַעֲשֶׂה, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּנוֹדָע בִּיהוּדָה מַהֲדוּרָה תִּנְיָנָא סִימָן מ"ב שֶׁכָּתַב גַּם כֵּן בְּעִיר שֶׁפְּרוּצָה בְּרוּחַ וְכֵיוֹצֵא לָזֶמֶר רַק שֶׁהַנָּהָר הוֹלֵךְ בְּצַד הָעִיר וְקַרְקַע הָעִיר גְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים מִן הַמַּיִם רַק שֵׁשׁ נָשָׁא רָחָב יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה, צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת עַל הַנָּשָׁר צוּרַת הַפֶּתַח, עַיֵּן שָׁם וְעַיֵּן בְּכֶנֶסֶת יְחֶזְקֵאל סָעִיף ב' ג' ד' וּבְשָׁם כ"ח כָּתַב, בְּהַאי אוּ בְּרוֹטְרָדָאם שֶׁהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה יֵשׁ לְהַתִּיר. וְעַיֵּן בְּאֻכָּן הָעוֹזֵר וּכְמֹר וּקְצִיעָה מַה שֶּׁכָּתַב בְּעִנְיַן הַנַּהֲרוֹת שֶׁדַּרְכָּן לִקְרֹעַ עַל דִּבְרֵי הַשַּׁ"ך בָּזֶה (סק"מ) מַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם הַכֶּנֶסֶת יְחֶזְקֵאל (סי' ב), וְעַיֵּן שָׁם דְּאִם יֵשׁ גְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה מִן הַמַּיִם הַקְּרוֹבִים יֵשׁ לְהַתִּיר בִּפְשִׁיטוּת, עַיֵּן שָׁם:

ג [א] **מְפֻלָּשׁ.** עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּשוּ"ת בַּ"ח הַחֲדָשׁוֹת סִימָן ג' תְּשׁוּבוֹת הַגְּאוֹן מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי יוֹשָׁע זַ"ל שֶׁדַּרְשׁוּ שֶׁצָּרִיךְ תִּקּוּן, וְשָׁם כָּתַב שֶׁדּוֹדִי זְקֵנִי מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי זַלְמָן

בַּאֵר הַיטֵב

ג **מְפֻלָּשׁ.** וּלְדִידָן בְּמָבוֹי עָקֹם צָרִיךְ תִּקּוּן כְּמוֹ בְּמִפֻּלָּשׁ, וּבְכָל מָקוֹם שֶׁמְּתַקְּנִין עֲרוּב בְּמָבוֹאוֹת צָרִיךְ גַּם כֵּן תִּקּוּן בְּעַקְמִימוּתוֹ, טַ"ז (סק"ב). וְעַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן סס"ג סָעִיף קָטָן כ"ז מַה שֶּׁכָּתַב שָׁם:

בַּאוּר הַלָּכָה

דְּמִתְשׁוּבַת הָרַ"ן (סי' עב) **הַמּוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף מֵשְׁמַע שְׁחוֹלֵק עַל דִּין זֶה:**

ב * **וְהוּא שֶׁנִּנְעָלוֹת בַּלַּיְלָה.** וְאִם לֹא הָיוּ נְעוּלוֹת וְכָל שֶׁכֵּן צוּרַת הַפֶּתַח לְבַד.

חַיָּב חַשָּׁאת לְדַעָה זוּ, דְּאָתוּ רַבִּים וּמְבַטְּלֵי מְחִיצְתָא, וְהוּא דַּעַת הָרִי"ף (כ.) וְהָרֹא"שׁ (פ"א ס"ח) וְהַמַּ"ג (רפב) וְעוֹד פּוֹסְקִים שֶׁהֵבִיאוּ דִּבְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן לַהֲלָכָה. וְדֵעָה שְׁנִיָּה הוּא דַּעַת הָרַמְבַּ"ם (שבת פ"ז ה"י), וּלְהָרַמְבַּ"ם אֲפִלּוּ לֹא הָיוּ דְּלָתוֹת כְּלָל כִּי אִם צוּרַת הַפֶּתַח גַּם כֵּן אֵין חַיָּב חַשָּׁאת, דְּפֶסֶק כְּרַבִּי אֶלְעָזָר (עירובין כב.) דְּלֹא אָתוּ רַבִּים וּמְבַטְּלֵי מְחִיצְתָא, כֵּן כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים, וְאַף עַל פִּי כֵן מִדְּרַבָּנָן צָרִיךְ דָּלֶת גַּם לְדַעְתּוֹ:

* **וַאֲחַר שֶׁעָשָׂה לָהּ וְכוּ'.** הַנָּה מִבֹּאר בְּסָעִיף זֶה דִּבְרֵשׁוּת הָרַבִּים בְּצֵי דְּלָתוֹת לְכַלֵּי עַלְמָא, וּלְדַעָה זוֹ אֲפִלּוּ בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד לְעוֹלָם אִי לָאו הָכִי אִסּוּר לְטַלְטֵל מִדְּאוֹרַיְתָא, וּלְדַעָה בְּתַרַיְיתָא דֵּי בִּרְאוּיוֹת לְנָעֵל, וְאִם כֵּן קָשֶׁה עַל מִנְהַג הָעוֹלָם שֶׁמַּסְתַּפְּקִין בְּצוּרַת הַפֶּתַח בִּרְשׁוּת הָרַבִּים שֶׁהוּא רָחָב שֵׁשׁ עֲשָׂרָה אַמָּה וּמְפֻלָּשׁ מִשָּׁעַר לְשָׁעַר, וְלִסְמוֹךְ עַל שִׁיטָה דִּלְדִידָן לַיֵּת לָן רְשׁוּת הָרַבִּים גַּם כֵּן קָשֶׁה מֵאֹד, דְּבָאֶמֶת רֹב רְאשׁוֹנִים סוֹבְרִין דְּגַם בְּדִידָן אִיכָּא רְשׁוּת הָרַבִּים, עַיֵּן בְּמִשְׁנוֹת יַעֲקֹב (סי' קכ"קכב) שֶׁהָאֲרִיךְ בָּזֶה, וְאִם כֵּן קָשֶׁה לִסְמֹךְ עַל זֶה בְּאִסּוּר סְקִילָה. **וְהַנָּבוֹן דְּסוֹמְכִין עַל שִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם** (שבת פ"ז הלכה לג) **דְּפֶסֶק כְּרַבִּי אֶלְעָזָר דְּלֹא אָתוּ רַבִּים וּמְבַטְּלֵי מְחִיצְתָא, וּלְדִידֵיהּ בְּרִדְאִי מִן הַתּוֹרָה סְגִי בִּצוּרַת הַפֶּתַח וְלֹא נִשְׁאַר לָנוּ כִּי אִם אִסּוּר דְּרַבָּנָן דִּישׁ גַּם לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּלֹא דְּלָתוֹת וּכְדִמּוּכָח מֵהָרַמְבַּ"ם, וּבָזֶה אֶפְשָׁר דִּישׁ לְסָמוֹךְ אַדֵּעָה דְּאֵין רְשׁוּת הָרַבִּים אֶלָּא בְּשִׁשִּׁים רִבּוֹא וְלֹא הָוֵי אֶלָּא כַּרְמְלִית וְלָהְכִי סְגִי בִּצוּרַת הַפֶּתַח.** וּמִכָּל מָקוֹם לָאו דֶּרֶךְ כְּבוֹשָׁה הִיא, דְּרֹב הַפּוֹסְקִים הָעֶתִּיקוּ כְּרִבִּי יוֹחָנָן דִּבְלֹא דְּלָתוֹת נְעוּלוֹת יֵשׁ חִיּוּב חַשָּׁאת, וְגַם קָלָא זוֹ דְּאֵין רְשׁוּת הָרַבִּים בְּלֹא שִׁשִּׁים רִבּוֹא רְאשׁוֹנִים פְּלִיגִי עָלָהּ, וְעַל כֵּן אַף דְּאֵין לְמַחוֹת בְּיַד הָעוֹלָם שֶׁנּוֹהֲגִים לְהָקֵל, **אֲבָל בַּעַל נֶפֶשׁ יַחְמִיר לְעַצְמוֹ כִּי יֵשׁ בָּזֶה גְּרָרָא דְּחִיּוּב חַשָּׁאת,** וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר בֵּית מֵאִיר עַיֵּן שָׁם:

ג * **דֵּינוֹ כְּאִלּוּ הָיָה מְפֻלָּשׁ בְּעַקְמִימוּת.** הַנָּה בְּדִין זֶה יֵשׁ בָּאֳמֶת פִּלּוּגְתָּא דְּרַבָּנוּתָא כְּמָה שֶׁאָמַר בְּגֹמֶר 'מְבוֹי עָקֹם דֵּינוֹ כְּמִפֻּלָּשׁ', דְּדַעַת רַש"י (ו.) וְעוֹד הָרַמְבַּ"ם (שם ד"ה רב) וְרַבֵּנוּ יְהוֹנָתָן (ת"ס ס' קיא) (קָצָת פֻּלָּא רְאִיתִי שָׁם, שֶׁהוּא הֵבִיא שֶׁהָרַ"י הָיָה מְצַדֵּד יוֹתֵר לְכַסּוֹף כְּשִׁיטַת רַש"י, וּבִשְׁאָרֵי רִאשׁוֹנִים נִזְכַּר דַּעַת הָרַ"י הֶפֶךְ מִדַּעַת רַש"י) וְהָרֹא"שׁ (פ"א ס"ו) וְהָרַמַ"ן (עירובין סי' ח) (הֶגֶם בְּבֵית יוֹסֵף כָּתַב שֶׁדַּעְתּוֹ כְּדַעַת ר"י, הַמְעַיֵּן בַּפְרִדְּכִי (סי' תעז) יִרְאֶה בְּהֶדְיָא שֶׁדַּעְתּוֹ כְּדַעַת רַש"י, וּכְבָר הֵעִיר עָלָיו בָּזֶה בְּפֵרוּשָׁה, עַיֵּן שָׁם) וְרַבֵּנוּ יְרוּחָם (נ"ב ח"י ז) [וְהַטּוּר] **דְּצָרִיךְ תִּקּוּן בְּעַקְמִימוּתוֹ, הֵן שֶׁיֵּשׁ בְּעַקְמִימוּת צוּרַת הַפֶּתַח וּבִשְׁנֵי צְדָדָיו צוּרַת הַפֶּתַח וּבְאֶמְצָעִיתוֹ לְחָי אוֹ קוֹרָה, אוֹ בִּצְדָדָיו צוּרַת הַפֶּתַח בִּרְאשׁוֹ צוּרַת הַפֶּתַח בְּרֹאשׁוֹ אֶחָד וּלְחָי אוֹ קוֹרָה בְּקָצֵהוּ הַשֵּׁנִי, וּבְעַקְמִימוּתוֹ אֵין צָרִיךְ כְּלוּם. וְכָתַב בְּבֵית יוֹסֵף דְּלַהֲלָכָה נָקְטִינַן כְּמוֹ שֶׁסָּתַם הַשּׁוּר בְּדַעַת רַש"י לְפִי שֶׁהִסְכִּימוּ אֵלָיו הַתּוֹסָפוֹת וְהָרֹא"שׁ.** וְעַיֵּן **בְּתְשׁוּבַת רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר** סִימָן ל"ג **דְּדַעַת הָרַ"י וְהָרַשְׁבָּ"א גַּם כֵּן לְאוּ דַּעַת יְחִידָאָה הִיא, דְּהַרְבֵּה גְּדוֹלִים חָקְרוּ לַב עוֹמְדִים בְּשִׁיטָתָם,** וְהֵם הָרַמְבַּ"ם (שבת פ"ז ה"י) [גַּם בְּאוֹר זָרוּעַ (שם) וּבְרַבֵּנוּ יְרוּחָם (שם) כָּתְבוּ שֶׁדַּעַת הָרַמְבַּ"ם כְּהָרִ"י] וְהָרִיטְבָּ"א (ו. ד"ה רב) וְהָרִיבָ"שׁ (סי' תכז) וְהַתַּשְׁבֵּ"ץ (סי' ל) וְהָרַ"ן (סי' עב) [וְגַם מִגַּרְסַת הָרַבֵּנוּ בְּדַף ח' דִּגְרַס 'כְּרִכּוּ לֵיהּ בּוּדְיָא בִּשְׁפִּתֵּיהּ' מִשְׁמַע גַּם כֵּן קָצָת דְּסְבִירָא לֵיהּ כְּהָרִ"י וְהָרַשְׁבָּ"א וְהָרַמַ"ן וְעַיֵּן שָׁם] עַיֵּן שָׁם, עַיֵּן בְּתְשׁוּבַת רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר, **וְעַל כֵּן נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי דִּבְשַׁעַת הַדְּחַק שַׁאֵין יָכוֹל לַעֲשׂוֹת תִּקּוּן בְּעַקְמִימוּת, יָכוֹל לִסְמֹךְ עַל שִׁיטַת הָרִ"י, וְזֶהוּ אֲפִלּוּ בְּמָבוֹי שְׁבְּזְמַן הַשַּׁ"ס, וּבִפְרָט לְעִנְיַן מָבוֹי שֶׁלָּנוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ דִּין חָצֵר מִפְּנֵי שֶׁאֵין בְּתֵּים וַחֲצֵרוֹת פְּתוּחוֹת לְתוֹכוֹ** כְּמִבֹּאר לְעֵיל בְּסִימָן סס"ג סָעִיף כ"ו בְּהַגָּ"ה **בְּרִבְאִי יֵשׁ לִסְמֹךְ לְהָקֵל כְּדַעַת הָאַחֲרוֹנִים הַמַּקִּלִּין [הֵיינוּ הַמַּגֵּן אַבְרָהָם** (סי' שסג ס"ק כז) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים הָרַבָּה הָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ וְכִמְבֹאָר לְעֵיל בְּשַׁעַר הַצִּיּוּן שָׁם (ס"ק פב) וְדִלְא כַּשַּׁ"ז בְּסִימָן זֶה (סק"ב)] דְּאֵין צָרִיךְ **לַעֲשׂוֹת תִּקּוּן בְּעַקְמִימוּתוֹ** [אֲלָא בִּשְׁנֵי צְדָדָיו צוּרַת הַפֶּתַח וְכַנַּ"ל בְּהַגָּ"ה שָׁם, וְזֶה מְהֻנֵּי אֲפִלּוּ הָיָה רָחָב הַמָּבוֹי יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת], מִשּׁוּם דַּאֲפִלּוּ בְּמָבוֹי גְּמוּר שֶׁהוּא עָקֹם דַּעַת כַּמָּה רִאשׁוֹנִים דְּאֵין צָרִיךְ תִּקּוּן בְּעַקְמִימוּת, וְגַם מֵעִקַּר הַדִּין אֲפִלּוּ לְדַעַת רַש"י נִרְאֶה שֶׁהַתִּקּוּן הֶהוּא אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן:

* **וְצָרִיךְ צוּרַת פֶּתַח בְּעַקְמִימוּתוֹ. וּמְהֻנֵּי אֲפִלּוּ הָיָה שָׁם בְּאוֹתוֹ מָקוֹם רָחָב יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת,** כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת בְּדַף ו' דִּבּוּר הַמַּתְחִיל רַב. אָכֵן מַה שֶּׁכָּתַב

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אֶחָד כְּשֶׁנִּנְעָלַת בַּלַּיְלָה דְּאֵין זֶה רְשׁוּת הָרַבִּים כֵּיוָן שֶׁמּוֹנֵעַ רַבִּים מִלַּעֲבֹר מִשַּׁעַר לְשַׁעַר וְסָגֵי מִצַּד הַשֵּׁנִי בְּלָחְיֵי אוֹ קוֹרָה (מ) וּכְמוֹ בָּעֲלְמָא הֵיכָא שֵׁשׁ שֵׁשׁ מְחִיצוֹת שְׁלֵמוֹת: (ז) **שֶׁנִּנְעָלוֹת בַּלַּיְלָה.** שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִתְבַּטֵּל מִמֶּנָּה שֵׁם רְשׁוּת הָרַבִּים, שֶׁאֵינָהּ דּוֹמָה לְדִגְלֵי מִדְבָּר שֶׁהֲיָה פָּתוּחַ כָּל שָׁעָה: (ח) **וְיֵשׁ אוֹמְרִים וְכוּ'.** מִדְּהָעְתִּיק הַמְחַבֵּר דֵּעָה רִאשׁוֹנָה בְּסָתָם כָּאן יֵשׁ אוֹמְרִים, א)מִשְׁמַע דְּדַעְתּוֹ (ט) כַּדֵּעָה הָרִאשׁוֹנָה. וְהִנֵּה מִדִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ מוּכָח דְּאֵין מְעָרְבִין רְשׁוּת הָרַבִּים כִּי אִם בִּדְלָתוֹת, וּבָעֲיָרוֹת שֶׁלָּנוּ שֶׁמִּנְהָג הָעוֹלָם לְתַקֵּן עַל יְדֵי צוּרַת הַפֶּתַח אַף שֶׁרְחוֹבוֹתֶיהָ רְחָבִין הַרְבֵּה וּמְפֻלָּשִׁין מִשַּׁעַר לְשַׁעַר וְגַם פְּעָמִים רַבּוֹת הוֹלֵךְ דֶּרֶךְ הַמָּלֵךְ תּוֹךְ הָעִיר וּמִדִּינָא הָוֵי רְשׁוּת הָרַבִּים גְּמוּר עַל יְדֵי זֶה וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן שמ"ה, וְעַל כָּרְחָךְ דְּסוֹמְכִין עַל הַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁבְּסִימָן שמ"ה דִּרְשׁוּת הָרַבִּים לֹא הָוֵי אֶלָּא אִם כֵּן שִׁשִּׁים רִבּוֹא בּוֹקְעִין בּוֹ וְזֶה אֵין מָצוּי [פְּרִי מִגְדִּים], אֲמְנָם בָּאֳמֶת הָרַבֵּה רִאשׁוֹנִים חוֹלְקִין עַל הַיֵּשׁ אוֹמְרִים הַנַּ"ל כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ שָׁם בְּסִימָן שמ"ה וְעַל כֵּן אַף דְּאֵין לְמַחוֹת לַאֲחֵרִים הַנּוֹהֲגִין לְהָקֵל עַל יְדֵי צוּרַת הַפֶּתַח שֶׁכֵּן נָהֲגוּ מֵעוֹלָם עַל פִּי דַּעַת הַפּוֹסְקִים הַמְקִלִּין בָּזֶה מִכָּל מָקוֹם כָּל בַּעַל נֶפֶשׁ יַחְמִיר לְעַצְמוֹ שֶׁלֹּא לְטַלְטֵל עַל יְדֵי צוּרַת הַפֶּתַח לְבַד, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַלָּכָה: ג (ט) **עָקֹם כְּמִין דָּלֶ"ת.** וְהָיָה פְּתוּחַ מִשְּׁנֵי רָאשָׁיו לִרְשׁוּת הָרַבִּים (י) אוֹ לְכַרְמְלִית: (י) **כְּאִלּוּ הָיָה מְפֻלָּשׁ.** (יא) **בְּעַקְמִימוּתוֹ.** אַחֲרֵי שֶׁעוֹבְרִין מִצַּד זֶה לְצַד זֶה לְרִשׁוּת הָרַבִּים:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(מ) וְטַעַם סְבָרָא הָרִאשׁוֹנָה, דְּסְבִירָא לֵיהּ דְּזֶקֶף הֵיכָא מְחִצּוֹת גְּמוּרוֹת, אֲבָל הֵיכָא דְּמְחִצָּה שְׁלִישִׁית הוּא עַל יְדֵי דָּלֶת [שֶׁפְּתוּחָה כָּל הַיּוֹם וְנִנְעֶלֶת רַק בַּלַּיְלָה], רְבִיעִית נְמִי צָרִיךְ דָּלֶת [תּוֹסָפוֹת הַנַּ"ל]: (מ) **וְעַיֵּן** בְּדִבְרֵי מֹשֶׁה (סק"א), וְכָאן לֹא הִגִּיהַּ אֶדְבְּרֵי הַמְחַבֵּר מַשְׁמַע דְּחָזַר מֵהָא [פְּרִי מְגַדִּים] (א"א סק"ב): ג (י) רַשְׁבָּ"א בַּעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ (ש"ב ס"א) וְרַבֵּנוּ יְהוֹנָתָן (א: ד"ה איתמר), דְּלֹא כְּמַשְׁאַת בְּנָיָמִין (סי' צב), וְכֵן הַסְּכִים הַט"ז (סק"ב) [וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ה) רָצָה לְתָרֵץ דִּבְרֵי הַמַּשְׁאַת בְּנָיָמִין, אֲבָל בְּרַשְׁבָּ"א (שם) וְרי"ו (שם) מְבֹאָר כְּהַט"ז, וּכְבָר הִשִּׁיגוּ בָּזֶה הַנִּשְׁמַת אָדָם (ח"ב כלל עא סק"ה)]:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וכן פסק בשו"ע הרב (סי"ז) להחמיר כסברא ראשונה אע"פ שהעיקר כסברא אחרונה, עיי"ש.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah